

การบริหารจัดการประชาสัมพันธ์เพื่อความสำเร็จในการเผยแพร่องค์

ความรู้ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ:

กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Information Management for the Success of Knowledge Dissemination in
the Royal Development Study Center: A Case Study of
Khao Hin Sorn Royal Development Study Center

ศิริวรรณ อารามงคล¹ และ ธนภณ ภู่มาลา

Siriwan Arparmongkol ¹ และ Thanaphon Phumala

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

¹Email: ple.pompat@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษากิจการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์เพื่อความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ 2) เพื่อศึกษาความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ฯ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ฯ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์เพื่อความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ฯ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ ผู้อำนวยการ หัวหน้าส่วนงาน และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสังเกตการณ์ 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการประชาสัมพันธ์, ความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้

ABSTRACT

This study had 4 objectives: 1) to explore the public relations management of KhaoHinSom Royal Development Study Center; 2) to study the success on knowledge dissemination of KhaoHinSom Royal Development Study Center; 3) to examine the relationship between the public relations management and the success on knowledge dissemination of KhaoHinSom Royal Development Study Center; and 4) to investigate the approach on the public relations management for the success on knowledge dissemination of KhaoHinSom Royal Development Study Center.

Keyword: Information Management, Success of Knowledge Dissemination

บทนำ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เดินมาสู่ความสำเร็จและก้าวหน้าไปไกล จนกลายเป็นแม่แบบของการเกษตรในรูปแบบต่างๆ จากพระมหากษัตริย์คุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงริเริ่ม และชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ พระองค์ทรงมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทำให้โครงการในวันนี้ก่อประโยชน์แก่ชาวจังหวัดฉะเชิงเทรา และเกษตรกรทั่วประเทศอย่างเป็นรูปธรรมโดยเฉพาะการจัดสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง การปลูกป่าเพื่อปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและเพิ่มความชุ่มชื้นขึ้นแก่ดิน มีการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินด้วยหญ้าแฝก ซึ่งทำให้สามารถปรับปรุงบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ขึ้น จากนั้นได้ศึกษาหาเทคโนโลยีพัฒนาการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นจะมีแนวทางเป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศพร้อมๆ กับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นวิธีการผสมผสานเพื่อการรักษาสมดุลธรรมชาติและประหยัด เพื่อเป็นตัวอย่งให้เกษตรกรได้ศึกษาและนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ยังเป็นสถานที่อบรมศึกษาดูงาน โดยมีการขยายผลออกไปสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้ ยังมีเอกสารที่ทรงบันทึกเกี่ยวกับการฟื้นฟูและการรักษาคุณภาพดิน การพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ การคัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ การผันน้ำจากที่ต่ำชักน้ำขึ้นที่สูง การปลูกพืชเพื่อประโยชน์อเนกประสงค์ การจัดตั้งองค์การบริหารงานเพื่อร่วมกันวางนโยบายการดำเนินงานให้เกิดเป็นรูปธรรมในการเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาทางการเกษตรที่สมบูรณ์ที่สุด สำหรับการดำเนินการโครงการตามพระราชดำริให้เป็นไปตามพระราชดำริและบรรลุลวิฤตประสงค์ มีการดำเนินงานโดยเน้นหลักการที่สำคัญ คือ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะเร่งด่วน เฉพาะหน้า การพัฒนาตามขั้นตอน ตามลำดับ ความจำเป็นและประหยัด โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง มีการส่งเสริมความรู้ และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม มุ่งเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมีการส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2555)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ศูนย์ศึกษาพัฒนาเขาหินซ้อนได้ค่อยๆ พลิกฟื้นผืนดินที่แร้นแค้นเกือบ 2,000 ไร่ ให้กลับกลายเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง โดยมีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำและดิน ทั้งยังมีการศึกษาการผสมพันธุ์พืช เพื่อให้ต้นกล้าที่เกิดใหม่มีคุณภาพดี และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีการศึกษาด้านวิชาการเกษตร การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรตาม “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อีกด้วย นับได้ว่าศูนย์การศึกษาแห่งนี้เป็นศูนย์การศึกษาและพัฒนาแห่งแรกที่ดำเนินงานแบบ “ครบวงจร” ในทุกๆ ด้านอย่างแท้จริง เป็นต้นแบบการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการและเชิงรุก การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ให้ความสำคัญคุณภาพสินค้า เน้นเกษตรอินทรีย์เกษตรผสมผสาน และหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนนโยบายที่ชัดเจน สนับสนุนด้านความรู้ด้านการตลาดและการจัดการ และ วิธีการปฏิบัติงานและการจัดการที่เหมาะสม (พัทธ์ยมล สีสวัสดิ์วิจิตร, 2558) (Wongrat, 2012)

คณะกรรมการศึกษาและวางแผนโครงการเฉลิมพระเกียรติฯ ได้ทำการศึกษาแผนแม่บทของศูนย์ศึกษาการพัฒนา และสำรวจพื้นที่จริงของแต่ละศูนย์ฯ ก่อน เพื่อศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมของระบบพลังงานทดแทนแต่ละประเภทที่จะนำไปใช้ในแต่ละกิจกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำแผนงานหลักของโครงการใช้พลังงานสะอาดและอนุรักษ์ธรรมชาติตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริพร้อมทั้งกำหนดความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานและองค์กรที่เหมาะสมพร้อมจะรับงานต่างๆ ไปดำเนินการ และจากการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นดังกล่าว คณะกรรมการศึกษาและวางแผนฯ ได้สรุปและจัดทำแผนงานโดยมีกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและบริษัทเอกชนดำเนินงานร่วมกันในแต่ละศูนย์การศึกษาฯ และสถานที่อื่นๆ เสนอต่อคณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติฯ รับไปดำเนินการต่อไป (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2557) เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลการศึกษาและความก้าวหน้าในการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของแต่ละศูนย์ฯ ควบคู่ไปกับการเผยแพร่เทคโนโลยีและรูปแบบการใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานก๊าซชีวภาพ ซึ่งโครงการนี้จะมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปเข้าเยี่ยมชมศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ได้ศึกษาดูงานและเห็นการใช้งานของต้นแบบที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปขยายผลและใช้งานในวงกว้างขึ้น ตามความเหมาะสมของสภาพสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันมีการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้ในด้านต่างๆ แก่เกษตรกรและผู้สนใจอย่างเป็นระบบอยู่แล้ว ให้เป็นโครงการที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการฯ ในวาระแรก โดยจะเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมสภาพให้กับเกษตรกรในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์เพื่อความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เหมาะสมซึ่งสามารถนำมาใช้กับศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ รวมทั้งประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้และจัดการประชาสัมพันธ์ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถเตรียมความพร้อม และสร้างศักยภาพในเชิงรุกต่อการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่อไป จากข้อสรุปเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยนำสาเหตุ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นการตั้งคำถามการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

การบริหารจัดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บุคลากรมีความเห็นด้วยกับการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ การจัดองค์การภายในหน่วยงานประชาสัมพันธ์ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งงาน และการควบคุมงาน ความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ และการจัดการความรู้ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บุคลากรมีความเห็นด้วยกับการบรรลุเป้าหมายขององค์กร การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารกลยุทธ์ การทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอัน

เนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า การบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์^{IV} ในด้านการวางแผนงานประชาสัมพันธ์^{M1} การจัดองค์กรภายในหน่วยงานประชาสัมพันธ์^{IV2} การจัดคนเข้าทำงาน^{IV3} การสั่งงาน^{IV4} และการควบคุมงาน^{IV5} ความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้^{DV} ในด้าน การบรรลุเป้าหมายขององค์การ^{DV1} การมุ่งผลสัมฤทธิ์^{DV2} และการบริหารกลยุทธ์^{DV3} แนวทางการบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์เพื่อความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของคุณยศึกษาศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการดำเนินงานขององค์การที่ให้ ความสำคัญกับการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ การจัดองค์กรภายในหน่วยงานประชาสัมพันธ์ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งงาน และการควบคุมงาน ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

บทสรุป

จากการศึกษาการบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ของคุณยศึกษาศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้การดำเนินงานขององค์การให้ ความสำคัญกับการวางแผนงานประชาสัมพันธ์กับการจัดองค์กรภายในหน่วยงานประชาสัมพันธ์ และการจัดคนเข้าทำงาน ซึ่งเป็นความต้องการของบุคลากรที่อัตรากำลังคนในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานเพื่อผู้บังคับบัญชาทำการตัดสินใจในการจัดแบ่งแบบผสมผสานและวางแผนงานในแต่ละส่วนอย่างเป็นระบบ โดยใช้การประชุมมอบหมายหน้าที่เป็นหลัก และในการเปรียบเทียบผลงานกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ผ่านตัวชี้วัด เพื่อวัดผลการปฏิบัติงานจะนับจากผลงานแต่ละกิจกรรม การประเมินผลงานจะใช้แบบสอบถามเป็นหลัก โดยวัดจากการดูปริมาณผู้เข้าชมแต่ละชั้นงานผ่านตัวชี้วัดนั้นๆ ทั้งนี้ องค์การจะต้องให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายขององค์การ การมุ่งผลสัมฤทธิ์และการบริหารกลยุทธ์ในการทำงานจะทำงานเป็นกระบวนการ บุคลากรต้องเป็นผู้ชำนาญการเท่านั้น เพื่อผลงานที่มีประสิทธิภาพ จะมีการประเมินผลงานบุคลากรตามตัวชี้วัด ซึ่งการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาจะใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาอาชีพผู้สนใจ และเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องนำชมเป็นไม่ว่าอยู่ฝ่ายไหน เช่น อุตกรต้องทำการประชาสัมพันธ์เป็นทุกคน

สำหรับใช้เป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ และศึกษาดูงานของเกษตรกรที่สนใจต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และแนวปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรทั่วไป โดยศูนย์เรียนรู้มีหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นตัวแทนศูนย์ฯ มีการศึกษาทดลองและสาธิตให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานพร้อมกันในทุกด้าน ทั้งด้านการฟื้นฟูสภาพป่า การพัฒนาที่ดิน การเพาะปลูกพืช การปุ๋ยสัตว์ ประมง ตลอดจนงานพัฒนาทางด้านสังคมและงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ในการเผยแพร่องค์ความรู้ จะเป็นแหล่งการท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยของศูนย์ฯ เห็นว่าควรมีตัวแปรเฉพาะของความสำเร็จในการเผยแพร่องค์ความรู้ และแต่ละตัวแปรอย่างชัดเจน เพื่อเป็นตัวแทนของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำรินำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
2. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริควรกำหนดอัตรากำลังที่เหมาะสม ให้อัตราอย่างเพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2558). เข้าถึงได้จาก: <http://www.website.chachoengsao.go.th/index.php/2014-06-28-09-49-27>, 23 มกราคม.
- พัทธ์ยมล สีสวัสดิ์วัณนิชย์ (2558). ต้นแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ในภาคตะวันออกของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 35(1), 103-124.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2555). *รายงานประจำปี 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- Wongrat, K. (2012). *Human resource training and development*. Bangkok: Faculty of Management Science Phetchaburi Rajabhat University.